ئەو پیاوەی شەجەریان بە دەنگی ئالتونی وەسفی دەکات

عوسمان کیتمنەیی

دیداری هەردی مەحمەد
وێنە: هەردی

● گەرچی تەنیا لە شاردا دەژی و لە یەکێك لە گەڕەکە چەپدەستەکانی سلێمانی دادەنیشێت. خۆی وتەنی لەبیشت (هەواشامی) کەشناسەکەی سلێمانیەوە. هاتووە مەسکەنی خۆی هتاوەتە گەڕەکێ یەکێك لە مووکانی بابان (ئیبراهیم پاشا). بەڵام ئەو هەورەك ئەوانی گۆرانیەکانی لە تیپەکانی سوری (بەرزەنجی و جووری لەیلی) لیلیت. هەنداك کانی هەر ئەو هەنداڵانەن کە لە (کیمەی) هەورامانی لەخەوە دێن. ئەو سۆز ئاگرێت لە ناوبردنی هەورامانەوە بۆ (هونەر و وەسفی) ئاوای نەهێشت. بە قەولی (عەباسی کەمەندی) لەبەڵ هونەر و فۆلکلۆری (دەستەخوردەی) هەورامانەوە. گۆڕانیانی ناوی نوسادەکەی گۆرانی هەورامی و ئاچەماڵە نەهێشت.

مامۆستا پیاوێکی هێمن و لەسەرخۆ گەشخەیە. ڕۆژ کەمیش قسەدەکات. ئەگەر لەبەرئەوەی کە حەزی بە قسە نەیت و خۆشەویست نەیت. بەڵکو هەمیشە بەدوای وشەیەکدا ڕادەکات کە دڵی هیچ کەسێك بریندار نەکات. کە پرسیاری لێدەکەیت ڕۆژ بەخێری ئەوان چەند چەرکەیەك وەڵامیکی گورست دەستدەکەوێت. زەمانێی زیاتر لە هەورامیەکی بەردێو (بیران) دەچێت و چارچارە وشەی هەورامی وەسمەت بوردینەوەو کە کەمیکیش وشەی فارسی تێدەکەوێت.

کێتمە مەسکەنی بەکەم و دواتر کۆچەریکی پێشوور

لەبارەی سەرەتای ژیانی بەدڵنیایەکەوە تامازەی ساوەدا لە ساڵی 1936 لە گوندی کێتمەی هەورامانی ڕۆژهەڵات لەدایکبووە. سەرەتا دایکی ئاوای (نەشرەدین)ی لێناوە. بەڵام دوای 6 مانگ شێخ حیسامەدین نەقشەبندی دەستێکی پرنیانی دەهێنێت بەسەریداو ئاوەکەی دەگۆڕێت بە (عوسمان)، لەدوای ئەو مێردووە لە دەنێت (عوسمان عومەر حەمەمورا) لە ئەمەدەکی کەمەی مەدالیدا دەنگی جیادەکرێتەوە لە ساڵانی دەوروبەری، (عوسمان) لەبەر ئاوازەی دەنگی بەهرەکەی ناویدەنێتەوە ئاوێکی تر دەنێتە پاشگری ناوی ڕاستینەی (عوسمان کێتمەیی). کێتمە جگە لەوەی ناوی لادێیەکی هەورامانی ئەوەبوو کاتی خۆی (12)ساڵ دروستبانکردووە کە دیرۆکێکی کۆنی هەورامانەو دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی سەرەتاکانی هاتنی ئیسلام. هاوکات وشەیەکیشە بە ناوهێنانی دنیایەك گۆرانیبێژی دەنگ ئاوازی وەك مامۆستا پیاوێکی هێمن و لەسەرخۆ گەشخەیە. ڕۆژ کەمیش قسەدەکات. ئەگەر لەبەرئەوەی کە حەزی بە قسە نەیت و خۆشەویست نەیت. بەڵکو هەمیشە بەدوای وشەیەکدا ڕادەکات کە دڵی هیچ کەسێك بریندار نەکات. کە پرسیاری لێدەکەیت ڕۆژ بەخێری ئەوان چەند چەرکەیەك وەڵامیکی گورست دەستدەکەوێت. زەمانێی زیاتر لە هەورامیەکی بەردێو (بیران) دەچێت و چارچارە وشەی هەورامی وەسمەت بوردینەوەو کە کەمیکیش وشەی فارسی تێدەکەوێت.

کێتمە مەسکەنی بەکەم و دواتر کۆچەریکی پێشوور

لەبارەی سەرەتای ژیانی بەدڵنیایەکەوە تامازەی ساوەدا لە ساڵی 1936 لە گوندی کێتمەی هەورامانی ڕۆژهەڵات لەدایکبووە. سەرەتا دایکی ئاوای (نەشرەدین)ی لێناوە. بەڵام دوای 6 مانگ شێخ حیسامەدین نەقشەبندی دەستێکی پرنیانی دەهێنێت بەسەریداو ئاوەکەی دەگۆڕێت بە (عوسمان)، لەدوای ئەو مێردووە لە دەنێت (عوسمان عومەر حەمەمورا) لە ئەمەدەکی کەمەی مەدالیدا دەنگی جیادەکرێتەوە لە ساڵانی دەوروبەری، (عوسمان) لەبەر ئاوازەی دەنگی بەهرەکەی ناویدەنێتەوە ئاوێکی تر دەنێتە پاشگری ناوی ڕاستینەی (عوسمان کێتمەیی). کێتمە جگە لەوەی ناوی لادێیەکی هەورامانی ئەوەبوو کاتی خۆی (12)ساڵ دروستبانکردووە کە دیرۆکێکی کۆنی هەورامانەو دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی سەرەتاکانی هاتنی ئیسلام. هاوکات وشەیەکیشە بە ناوهێنانی دنیایەك گۆرانیبێژی دەنگ ئاوازی وەك

عوسمان ئەوانیشت بیردێتەوە.

سەبارەت بە هاندەر و نیشاندەری مامۆستا عوسمان دەڵێت "بەداڵەکەمان بە دەنگخۆش ناسراون، بەڵام گۆرانیبێژێکی دیار و دەنگخۆش نبووە، دایکیشم هەروەها بەکەمجار دەنگی سازلێن کە جوێنە گۆیەوە، لایلایەکانی مریەمی دایکمە" کە ئێستا 105 ساڵ عومریەتی و ماوە، ئەمە جگە لە مامەکانی و ئامۆزاکانم کە سەرجەمیان دەنگخۆش بوون.

بەڵام دەوە لە قسەکانیدا گەڕانەوەیەك بۆ ڕابردوو بەدیدەکرێت، بەبێ پەیبا لەبارەی ئالتونی بە کوردەیەتی باشوور و گوندی (گەچینە)وە دەیوت "حاراڵ حزمایەتی و وەفا هەبوو، سیاسەت نکەدەبوین، تنکەلی ژێرنووو شەراڤەشەندی زیاتربوو، ئیستا بەقەدربوو، ئەوسا ڕووی بنەماکی بوو، سەردەم سەردەمی دەرەبەگو شێخایەتی بوو، ئێمە داڤان بە سەروری عێراقی و ئێرانەدا نەدەدا. بەردەوام هاتوچۆکردنمان هەبووە. هەر لەمەلیەوە هاتووەتە لەندەن و گەڕاوەتەوە"

مامۆستا عوسمان وەك خۆی ڕوونیکردەوە بەهۆی ساکۆکی بنەماڵەکەیان لەگەڵ بەکەك لە بنەماڵەکانی هەورامانی ئەودەمدا کێتمە چەندەهێلیت و بەبەکجاری دێنە گەچینەو لەگەڵ (بەهیە)خاندا حیزان پێکدەهێنێت. خاوەنی 6 کوڕو 2 کچەو ڕۆڕەناسان دەنگسازو هونەرمەندن، ئەنانەت (دلسۆز).

سەرەتاکانی گەیشتنی هونەری خۆی وا باسدەکرد "دوو ئامۆزام هەبوون (سام ڕەحمانو عابدحەسەن) هەردووکیان براوونو بەکەمیان (ڕۆڕەنای) ئیدەدا و دووەمیشیان (دەمۆلکوت) بوو، مێش گۆرانیبێژ، تیپکیان دروستکردبوو دەگەڕاین و ئاوەندەگراین بۆ دیوەخانان و مەیدانان (مەاوەتەو مەقاوخۆشەکان، چەند هاوڕێکیشم هەبوون کە ئەوانیش دەنگیان لە مێر کەمەوە نەبوو، مامۆستا لەبازەی چۆنێتی ئەرفەکانەوە دەیوت کەمی قسەی بەگیو بەگزادەکانی ئەدەشکاند. ڕۆژهار ئەوان ئاگیدەدەکرێین بۆ دیوەخانەکان و مەیرانەکان.

لەبازەی ئەوەی کە کەس ڕیگریان نەبوو، بەتایبەتی شێخەکان کە بەوەت تاکە مەرجەعی ئایینی دەڤەرەکە بوون، کێتمەی وتی "شێخەکان هەرگیز قسەیان لە گۆرانیەکانی ئێمەدا نەکردووەو هیچ ئەدەغەیان نەکردووە. ئەنانەت بەشم ڕوایەدا مامەحەمەی دەمۆلکوت کە دەمێکی ڕۆژخۆشی هەبوو، ئەنها گۆرانی بۆ شێخ عوسمانی گەورە دەوت"

شەجەریان بە (حەجەری ئالتونی) وەسیدەکات

مامۆستا گەرچی خۆی سەردەمانێکە لە گۆرانیوتن و گەشە هونەریەکانی دابراوە، بەڵام دەنگی هێشتە بلاوە کە سەردەمو زەمانەی بریوەو هەر کە ناوی ڕەسەنی هونەرو ناوی گۆرانیبێژە دیارەکان دەهێنرێت، ئەوا ناوی مامۆستا دەهێنرێت، گەرچی کاریکی هونەری لەوجۆرەی بۆ ئەگراوەو ئەوەی ماوەتەوە لەبەر کاسێتانەیە کە لە سەیرانو دیوەخانەکاندا خەڵك تۆماریکردووە، بەڵام ئەو کاسێتانە تا ئێستاش توانای ماندوبوونیان هەیووەو ماڵو دەستاودەست دەکەدو چووەتە ناو ژوورێك لە مەیخانەکانیشەوەو لەمرۆ بەحشەدەکرێن، ئەنانەت ژوور لە گۆرانیبێژەکان گوانیەکانی کێتمەی دەڵێەوە، چ فۆلکلۆرەکانو چ ئەوانەی بەرهەمی مامۆستا عوسمان عزیەتی، وەك ئەوەی هەندێك لە گوانیەکانی هونەرمەند حسێن شەریفی وتوویانەیەوە، لە غوونەی ئەوانەش گۆرانیەکانی (ئاخ لیل، کاکەیی کاکەو چەندانی تر).

بەو لیژەدا جەختێك دایگرتو پێی لەوە کرد کە هیچ لە کاسێتەکانی ئێستا لای خۆی نەماوەو ئالتونیست کۆپیانکاتەوە، لە ڕووداوی 1988ی کارەساتی هەڵەبجە قسەی کرد کە ماڵیان تەنەی بووەو تەنها زەرەی گیانی لێنەدابون، بەڵکو "لەو بازووزەمەدا ئەوەی کاسێتەکانیان دزیووەو بگرە کەلوپەلەو ئامانەکەشمانیان بردووە، خۆزگە ڕۆژێك لانیکەم هەندێك لە گۆرانیەکانم دەستەکەوتووە"

لەبارەی دەنگدانەوەی هونەرەکەیەوە، کەمێی باسی لە ڕۆژ کەس کرد کە کاریگەریبوون بە دەنگی، لەوانەش (ئوستاد شەجەریان)، ئەو دەیگێڕایەوە کە خانوبەرە شاری پیاوەو ناوچەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات و هەولێر پرسیوە، بەڵێنیشی داوە کە دەیێت بیبینێت، مامۆستا عوسمان وتی "مەلا ئەحمەد تۆفیق کە پیاوێکی ئاوازەو حەڵکی بەدری کوردستانی ڕۆژهەڵاتە، ڕۆژ تێکەڵی لەگەڵ شەجەریاندا هەیە، شەجەریان چیرۆکێکە کە دەیێت کەمێی بیبینێت، ئەوە کاتەدا دەمێی پیرەوەرە بۆ کاسێتێك کە هی ئەو بووە، پێویستووە ئەمە ڕەحمەت فلانی بیبە. واتە بەدەی ئالتونی و ئامازەی بەدەو داوە کە لە توانای هەناسەیدا بووە 37 جەرکە هەناسە درێژکاتەوە لە گۆرانیوتندا"

جگە لەوەش شەجەریان لە یەکێك لە